

บทที่ ๒

ระเบียบวิธีวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพในเขตเมืองของประเทศไทย ได้อาศัยข้อมูลจากการวิจัยในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรในประเทศไทย (National Longitudinal Survey of Social Economic and Demographic Change in Thailand) ในปี ๒๕๑๓ ในส่วนที่เป็นการวิจัยในเขตเมือง ดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและประชากรในประเทศไทยนี้ ได้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การวิจัยส่วนที่เป็นเขตเมือง โดยหมายถึงเขตเทศบาลทั่วประเทศ และการวิจัยส่วนที่เป็นเขตชนบทซึ่งหมายถึงส่วนอื่น ๆ นอกเหนือไปจากเขตเมือง โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ๆ นี้ ได้สุ่มตัวอย่างจากอำเภอต่าง ๆ ทั่วประเทศ ยกเว้นอำเภอชายแดนที่มีหมู่บ้านกระจัดกระจายไม่มีทางคมนาคมที่คณะกรรมการวิจัยเดินทางไปถึงภายในเวลาจำกัด และอำเภอที่มีการปฏิบัติการของผู้ออกการร้าย และสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล จากนั้นได้ทำการสุ่มตัวอย่างประมาณเขตละ ๑,๕๐๐ ครัวเรือน ครัวเรือนตัวอย่างในเขตเมืองจะเป็นตัวแทนของครัวเรือนประมาณ ๑ ต่อ ๒๕๐ ครัวเรือนทั่วประเทศ

สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้อาศัยข้อมูลจากการวิจัยในเขตเมือง ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยนิสิตทั้งในชั้นปริญญาบัณฑิตและมหาบัณฑิต ซึ่งได้ผ่านการฝึกอบรมในหน้าที่พนักงานสำรวจจากสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนและภรรยา และสตรีที่สมรสแล้วทุกคนในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างอายุไม่เกิน ๖๐ ปี เกี่ยวกับลักษณะทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชากร

การจัดแบ่งการคุ้มครองสำหรับการวิจัยในเขตเมืองนั้น ได้แบ่งเป็น ๓ ชั้น โดยวิธี
การคุ้มครองแบบจกคุ้มครองอย่างมีระบบ คือ

ชั้นแรก เป็นการคุ้มครองภายในเขตนครหลวงกรุงเทพ - ธนบุรี ซึ่งจะคุ้มครองเป็นเขต ๆ เขต
ที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมด ๓๒ เขต และในเขตเทศบาลอื่น ๆ ทั่วประเทศจะคุ้มครองอย่างมา ๒๕ เขต

ชั้นที่สอง เป็นการคุ้มครองอย่างระดับอำเภอ ได้ทำการคุ้มครองอย่างอำเภอจากจังหวัดที่ตก
เป็นตัวอย่างมาจังหวัดละ ๑ อำเภอ อำเภอละ ๒ เขต ยกเว้นอำเภอในกรุงเทพมหานคร คือ
พระนคร คุ้มครองมา ๒๕ เขต ธนบุรีคุ้มครองมา ๗ เขต

ชั้นที่สาม เป็นการคุ้มครองอย่างระดับครัวเรือน ได้ทำการคุ้มครองอย่างครัวเรือนจากอำเภอ
ที่ตกเป็นตัวอย่างมาอำเภอละมากบ้างน้อยบ้างตามความใหญ่เล็กของอำเภอ

ควยวิธีดังกล่าวโดยย่อ จากผลการวิจัยในเขตเมืองของประเทศไทยในโครงการวิจัย
ต่อเนื่องระยะยาว ๆ ได้ครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น ๒,๑๘๓ ครัวเรือนจาก ๕๖ อำเภอของ ๑๓
จังหวัดทั่วประเทศ เขตที่ตกเป็นตัวอย่างเป็นเขตเทศบาล มีรายชื่อดังต่อไปนี้

๑. เขตเทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรี	๓๒	เขตเจนนับ
๒. เขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ	๒	"
๓. เขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี	๒	"
๔. เขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี	๒	"
๕. เขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๒.	"
๖. เขตเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๒	"
๗. เขตเทศบาลเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา	๒	"
๘. เขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดเชียงราย	๒	"
๙. เขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่	๒	"
๑๐. เขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	๒	"
๑๑. เขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร	๒	"
๑๒. เขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ	๒	"
๑๓. เขตเทศบาลเมืองคำบลวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี	๒	"

ในจำนวน ๒,๑๘๓ คริวเรือน สัมภาษณ์ได้หัวหน้าคริวเรือนชายโสด ๑๕๘ คน หัวหน้าคริวเรือนหญิงโสด ๒๕๘ คน และสตรีที่สมรสแล้ว ๓๓๕ คน รวมทั้งคู่สามีภรรยาที่เป็นหัวหน้าคริวเรือน ๑๓๒๗ คน รวมจำนวนผู้ที่สัมภาษณ์ได้ทั้งหมด ๒,๕๒๒ คน .

แบบสอบถาม

แบบสอบถามที่สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้สร้างขึ้นโดยจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับ

๑. สมาชิกในคริวเรือน
๒. ความสัมพันธ์ทางครอบครัว
๓. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่ม (ถามจากหัวหน้าคริวเรือนชาย)
๔. ความคาดหวังเกี่ยวกับบุตร
๕. รายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว
๖. ประวัติในการย้ายถิ่น
๗. ภาวะการตาย
๘. การเขียนฐานะทางสังคม
๙. การเงินทางไปทำงานประจำวัน
๑๐. การติดต่อกับโลกภายนอก
๑๑. ความเชื่อถือสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ
๑๒. การอนามัย
๑๓. ลักษณะของบ้าน
๑๔. ประวัติและฐานะทางสังคมของผู้ให้สัมภาษณ์ (ภรรยาหัวหน้าคริวเรือน)
๑๕. การสมรส
๑๖. การตั้งครุภรณ์และการให้กำเนิด
๑๗. ความสามารถที่จะมีบุตรได้
๑๘. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่ม (ถามจากผู้ให้สัมภาษณ์หญิง)
๑๙. ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

วิธีการสำรวจ

การสัมภาษณ์ให้พนักงานสำรวจทำการสัมภาษณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

ชาย

๑. ถ้าในครัวเรือนมีผู้สมรสเพียงคนเดียว ให้สัมภาษณ์สามี
๒. ถ้าในครัวเรือนไม่มีผู้สมรสเลย ให้สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน (เจ้าบ้าน) โดยไม่คำนึงถึงเพศหรืออายุ
๓. ถ้าในครัวเรือนมีผู้สมรส ๒ คู่ หรือมากกว่านั้น ให้เลือกสัมภาษณ์สามีคนหนึ่งตามเกณฑ์ดังนี้ ตามลำดับคือ
  - ก. สัมภาษณ์สามีที่เป็นเจ้าบ้านที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี และกำลังอยู่กับภรรยา
  - ข. ถ้าเจ้าบ้านไม่มีคุณสมบัติตามข้อ ๓ (ก) ให้สัมภาษณ์ชายที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี สมรสแล้วและอยู่กับภรรยา โดยพิจารณาว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือนมากกว่าคู่สามีภรรยาอื่น ๆ (ถ้าไม่นับเจ้าบ้าน)
  - ค. ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่า ผู้ใดมีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน ให้สัมภาษณ์ชายที่อายุโตสูงสุด แต่ไม่เกิน ๖๐ ปี แต่งงานแล้วและอยู่กับภรรยา

หญิง

ให้สัมภาษณ์ภรรยาของชายที่ถูกสัมภาษณ์ และหญิงทุกคนในครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี เคยสมรสแล้วไม่ว่าสถานภาพสมรสจะเป็นเช่นไรก็ตาม เช่น หมาย หรือ แยกกันอยู่เป็นต้น

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ศึกษาในครั้งนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสำรวจใน "โครงการวิจัย ต่อเนื่องระยะยาว" ซึ่งจะได้นำเสนอในรูปแบบตารางอัตราส่วนรอยโดยแสดงถึงความสัมพันธ์ อีกทั้งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรของผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ทั้งนี้ได้ใช้วิธีการทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว และอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการทางสถิติทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจต่อไป

ข้อจำกัดของข้อมูล

ลักษณะของข้อมูลที่น่ามาศึกษาและวิจัยนี้มีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ

๑. ข้อมูลที่น่ามาศึกษามีได้มีคำถามเกี่ยวกับรายได้อันเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะใช้ประกอบการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้ปัจจัยอื่นมาเป็นปัจจัยที่จะแสดงฐานะทางเศรษฐกิจทางอ้อม ซึ่งจัดโดยการให้คะแนนตามระดับการศึกษา อาชีพ และสิ่งของเครื่องใช้บริโภคประเภทดาวบางประเภทในครัวเรือน และการใช้วัดจากความรู้สึกและการสังเกตการณ์ของผู้สัมภาษณ์ ดังนั้น อาจปรากฏผลที่ข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อนไปบ้าง แต่ก็แสดงให้เห็นถึงระดับฐานะทางเศรษฐกิจได้ก็พอควร

๒. ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาเป็นการสอบถามเฉพาะจากหัวหน้าครัวเรือนชายหรือหญิงหรือสอบถามภรรยาแทนเท่านั้น มิได้ครอบคลุมถึงรายละเอียดของสมาชิกในครัวเรือน เพราะฉะนั้นรายละเอียดบางประการที่ควรนำมาวิเคราะห์จำกัดอยู่เฉพาะหัวหน้าครัวเรือนเท่านั้น

๓. หัวหน้าครัวเรือนชายที่มิได้ประกอบอาชีพในขณะที่ทำการสัมภาษณ์หรือผู้ที่ไม่สามารถระบุไว้แน่ชัดหรือไม่ทราบเกี่ยวกับอาชีพที่ประกอบตลอดจนหัวหน้าครัวเรือนหญิงจะถูกตัดออกจากการศึกษาครั้งนี้ด้วย เพราะฉะนั้นจำนวนตัวอย่างที่ศึกษาจึงมีจำนวนน้อยกว่า จำนวนตัวอย่างทั้งหมดจากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ๆ

การจัดแบ่งประเภทอาชีพ

เนื่องจากการศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพนี้ จำเป็นต้องมีการจำแนกลักษณะงานอาชีพออกเป็นกลุ่ม ซึ่งโดยทั่วไป พบว่า ประเทศที่กำลังพัฒนามักจะมีแบบแผนของลักษณะงานอาชีพที่แตกต่าง มิได้เป็นไปในแนวเดียวกันกับประเทศที่พัฒนาแล้ว สำหรับประเทศไทยนั้น การจัดประเภทกลุ่มอาชีพได้ใช้โครงสร้างการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพระหว่างประเทศในแนวทาง โดยได้จำแนกลักษณะกลุ่มอาชีพออกเป็น ๑๑ กลุ่มใหญ่ ๆ ด้วยกัน^{๒/}

- ๑. ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน
- ๒. ผู้ปฏิบัติงานบริหารและงานจัดการ

^{๒/} กรมแรงงาน การจัดประเภทมาตรฐานอาชีพประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๒,

- ๓. เติมนพนักงานและปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้อง
- ๔. ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า
- ๕. ปฏิบัติงานอาชีพค้าบริการ
- ๖. ผู้ทำงานกลสิกรรม ผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้ทำงานป่าไม้ ชาวประมงและคนงานที่เกี่ยวข้อง
- ๗. ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการผลิต และปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้อง
- ๘. ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ในการขนส่ง และการคมนาคม
- ๙. กรรมกรหรือคนงาน
- ๑๐. ผู้รับราชการทหาร
- ๑๑. คนงานซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น

ส่วนโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ๆ ได้จัดแบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น ๑๐ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ๒/

- ๑. ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ งานบริหาร ชุรการและจัดดำเนินการ
- ๒. ปฏิบัติงานอาชีพเสมียน
- ๓. อาชีพเกี่ยวกับการค้า
- ๔. เกษตรกร ชาวประมง ผู้ล่าสัตว์ คนตัดกานซักลากไม้และปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้อง
- ๕. อาชีพเกี่ยวกับการขนส่งและการคมนาคม
- ๖. อาชีพช่างหรือปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและกรรมกร
- ๗. ปฏิบัติงานเกี่ยวกับบริการ การกีฬาและการเล่นต่าง ๆ
- ๘. ผู้รับราชการและทหาร
- ๙. ผู้ไม่มีงานทำ
- ๑๐. อื่น ๆ

ซึ่งการแบ่งกลุ่มอาชีพในที่นี้จะยึดแนวเกี่ยวกับข้างต้นนี้ หากแต่จะตัดกลุ่มผู้ไม่มีงานทำ และกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ระบุแจจชัดออกเสีย

ลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่ศึกษา

ข้อมูลที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลที่ไต่จากการสำรวจของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรของประเทศไทยในส่วนที่เป็นการศึกษา รอบแรกในเขตเมืองของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และข้อมูลที่เลือกมาศึกษานั้น เลือกจำกัดเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือนชายที่ประกอบอาชีพในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และได้แยกเขตเมืองออกเป็นเขตนครหลวง (กรุงเทพฯ - ธนบุรี) และเขตเมืองอื่น ๆ (เขตเทศบาลอื่น ๆ) ทั้งนี้จากข้อเท็จจริงที่ว่า เขตนครหลวงนั้นมีความเจริญทุก ๆ ด้าน มากกว่าเขตอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะทั่วไปดังต่อไปนี้

๑. อายุ

จากหัวหน้าครัวเรือนชายในชายการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น ๑,๘๘๘ คน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนและสูงอายุ ทั้งในเขตนครหลวงและเขตเมืองอื่น ๆ กล่าวคือ จากจำนวน ๑,๐๕๗ คน ในเขตนครหลวง คิดร้อยละ ๕๐.๕ และร้อยละ ๓๒.๓ เป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุ ๓๐ - ๔๔ ปี และกลุ่มอายุ ๔๕ ปีขึ้นไป แต่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี คิดเพียงร้อยละ ๑๖.๕ เท่านั้น

สำหรับในเขตเมืองอื่น ๆ จำนวน ๘๓๑ คนนั้น คิดร้อยละ ๔๗.๕ และร้อยละ ๓๕.๒ เป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุ ๓๐ - ๔๔ ปี และกลุ่มอายุ ๔๕ ปีขึ้นไปตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี มีเพียงร้อยละ ๑๗.๑ เท่านั้น

<u>อายุ</u>	<u>อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนชาย</u>		
	เขตนครหลวง	เขตเมืองอื่น ๆ	รวม
๑๕ - ๒๙	๑๖.๕	๑๗.๑	๑๖.๘
๓๐ - ๔๔	๕๐.๕	๔๗.๕	๔๙.๒
๔๕ +	๓๒.๓	๓๕.๒	๓๓.๕
ไม่ทราบ	๐.๗	๐.๒	๐.๕
รวม	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๑,๐๕๗)	(๘๓๑)	(๑,๘๘๘)

๒. ระดับการศึกษา

หัวหน้าครัวเรือนชายที่เป็นตัวอย่างของการศึกษาคั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ คิดร้อยละ ๓๗.๗ ในเขตนครหลวงคิดร้อยละ ๓๕.๗ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และผู้สำเร็จการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ คิดร้อยละ ๔๑.๓ ส่วนในเขตเมืองอื่น ๆ จะปรากฏว่ามีแบบแผนใกล้เคียงกันกับในเขตนครหลวง กล่าวคือคิดร้อยละ ๔๐.๒ และร้อยละ ๓๕.๔ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ที่จบชั้นมหาวิทยาลัยในเขตนครหลวงคิดร้อยละ ๘.๗ ซึ่งเป็นอัตราที่สูงเมื่อเทียบกับในเขตเมืองอื่น ๆ คิดเพียงร้อยละ ๒.๘ เท่านั้น

<u>ระดับการศึกษา</u>	<u>อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนชาย</u>		
	เขตนครหลวง	เขตเมืองอื่น ๆ	รวม
ไม่ได้เรียน	๑๖.๔	๑๖.๘	๑๖.๗
ป.๑ - ป.๔	๓๕.๗	๔๐.๒	๓๗.๗
ป.๕ - ป.๗	๘.๒	๘.๓	๘.๒
มศ.๑ - มศ.๓	๑๔.๐	๑๘.๘	๑๖.๑
มศ. ๔ - มศ.๖	๘.๘	๘.๘	๘.๐
มหาวิทยาลัย อื่น ๆ และไม่ทราบ	๘.๗	๒.๘	๖.๑
ไม่ตอบ	๖.๖	๓.๕	๕.๒
รวม	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๑,๐๕๗)	(๘๓๑)	(๑,๘๘๘)

๓. อาชีพ

จากตัวอย่างของการศึกษาคั้งนี้ พบว่าโดยทั่วไปแล้วหัวหน้าครัวเรือนชายในเขตนครหลวง ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ประกอบการเกี่ยวกับการค้า งานช่างฝีมือ และงานเกี่ยวกับการขนส่ง คือ ครัวย่อยละ ๒๕.๐, ๒๕.๐ และ ๑๑.๗ ตามลำดับ ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพที่ใช้ความชำนาญพิเศษ อันได้แก่งานวิชาชีพและบริหาร งานราชการและทหารและงานเสมียนนั้นคิดเพียงร้อยละ ๘.๕, ๗.๕ และ ๔.๒ ตามลำดับเท่านั้น เมื่อพิจารณาทางด้านในเขตเมืองอื่น ๆ ก็สังเกตเห็นเช่นเดียวกันคือ ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบอาชีพที่ใช้แรงงานและบริการ อันได้แก่งานเกี่ยวกับการค้า งานช่างฝีมือและงานเกี่ยวกับการขนส่ง ครัวย่อยละ ๒๖.๒, ๑๘.๒ และ ๑๔.๖ ตามลำดับ ส่วนผู้ประกอบการทางด้านงานวิชาชีพและบริหาร งานราชการและทหารตลอดจนงานเสมียน คิดเพียงร้อยละ ๗.๓, ๑๐.๖ และ ๓.๐ ตามลำดับเท่านั้น

อาชีพ	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนชาย		
	เขตนครหลวง	เขตเมืองอื่น ๆ	รวม
๑. ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพและบริหาร	๘.๕	๗.๓	๘.๕
๒. อาชีพเสมียน	๔.๒	๓.๐	๓.๗
๓. พนักงานขาย	๒๕.๐	๒๖.๒	๒๕.๕
๔. เกษตรกร	๓.๒	๖.๕	๔.๗
๕. พนักงานที่ทำงานเกี่ยวกับการขนส่ง	๑๑.๗	๑๔.๖	๑๓.๐
๖. ช่างฝีมือ	๒๕.๐	๑๘.๒	๒๒.๕
๗. อาชีพบริการ	๖.๘	๗.๐	๖.๘
๘. ข้าราชการและทหาร	๗.๕	๑๐.๖	๘.๑
๙. ผู้ไม่มีงานทำ	๑.๐	๐.๔	๐.๗
๑๐. อื่น ๆ	๕.๗	๕.๒	๕.๔
รวม	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๑,๐๕๗)	(๘๓๑)	(๑,๘๘๘)

๔. ประเภทอุตสาหกรรม

โดยทั่วไปแล้วพบว่าประเภทอุตสาหกรรมในเขตนครหลวงที่มีอัตราสูงสุดได้แก่พาณิชยกรรม คิดร้อยละ ๒๙.๙ รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมหัตถกรรม การขนส่ง คลังสินค้า และการคมนาคม และงานบริการ คิดร้อยละ ๑๖.๙, ๑๒.๘ และ ๑๒.๖ ตามลำดับ ส่วนในเขตเมืองอื่น ๆ นั้นปรากฏว่าประเภทพาณิชยกรรม มาเป็นลำดับสูงสุดเช่นเดียวกันคิดร้อยละ ๒๗.๙ รองลงมาได้แก่การขนส่ง คลังสินค้าและการคมนาคม การบริการ และ อุตสาหกรรม หัตถกรรม คิดร้อยละ ๑๕.๕ , ๑๓.๗ และ ๑๐.๓ ตามลำดับ

ประเภทอุตสาหกรรม	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนชาย		
	เขตนครหลวง	เขตเมืองอื่น ๆ	รวม
๑. เกษตรกรรม การป่าไม้ การล่าสัตว์ และ การประมง	๓.๒	๖.๘	๔.๘
๒. การขุดแร่ โถหินและอโลหะ	๐.๒	-	๐.๑
๓. อุตสาหกรรมหัตถกรรม	๑๖.๙	๑๐.๓	๑๔.๐
๔. การก่อสร้าง ซ่อมและรีดถอนทำลาย	๓.๕	๑.๙	๒.๘
๕. การสาธารณูปโภคและการสาธารณสุข	๑.๒	๐.๖	๐.๙
๖. พาณิชยกรรม	๒๙.๙	๒๗.๙	๒๙.๐
๗. การขนส่ง คลังสินค้าและการคมนาคม	๑๒.๘	๑๕.๕	๑๔.๐
๘. บริการ	๑๒.๖	๑๓.๗	๑๓.๑
๙. กิจการที่ระบุไม่แน่ชัด	๔.๖	๗.๒	๕.๗
๑๐. ไม่มีงานทำ	๓.๖	๓.๐	๓.๔
๑๑. ไม่ทราบ - ไม่ตอบ	๑๑.๕	๑๓.๑	๑๒.๒
รวม	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๑,๐๕๗)	(๘๓๑)	(๑,๘๘๘)

๕. ระดับฐานะทางเศรษฐกิจ

จากตัวอย่างที่ศึกษาถึงระดับฐานะทางเศรษฐกิจของหัวหน้าครัวเรือนชายในครั้งนีพบว่า ประชากรทั้งในเขตนครหลวงและเขตเมืองอื่น ๆ ส่วนใหญ่มีระดับฐานะยากจนและปานกลาง คิดร้อยละ ๒๔.๐ และ ๕๑.๕ ในเขตนครหลวง และคิดร้อยละ ๓๐.๗ และ ๕๔.๕ ในเขตเมืองอื่น ๆ ในขณะที่ประชากรที่มีระดับฐานะอยู่ในชั้นค้ำเพียงร้อยละ ๒๐.๕ ในเขตนครหลวง และร้อยละ ๑๐.๑ ในเขตเมืองอื่น ๆ เท่านั้น

	<u>อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนชาย</u>		
	เขตนครหลวง	เขตเมืองอื่น ๆ	รวม
จนมาก	๓.๑	๓.๑	๓.๑
จน	๒๔.๐	๓๐.๗	๒๖.๕
ปานกลาง	๕๑.๕	๕๔.๕	๕๒.๘
อยู่ในชั้นค้ำ	๒๐.๕	๑๐.๑	๑๕.๘
ไม่ทราบ	๑.๑	๑.๗	๑.๔
รวม	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๑,๐๕๗)	(๘๓๑)	(๑,๘๘๘)

คำจำกัดความต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์

แรงงาน	หมายถึงบุคคลที่มีอายุ ๑๑ ปีขึ้นไป ซึ่งมีงานทำไม่ว่าจะได้ค่าจ้าง ตอบแทน หรือเป็นผู้ที่ทำงานให้ครอบครัว โดยไม่ได้รับค่าจ้างตอบแทน รวมถึงผู้ไม่มีงานทำแต่กำลังหางานทำอยู่
อาชีพ ^{ก/}	หมายถึงชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำอยู่
การประกอบอาชีพครอง	หมายถึงบุคคลที่ทำงานพิเศษ นอกเหนือจากงานอาชีพหลัก
อุตสาหกรรม	หมายถึงประเภทของสถานการ ซึ่งบุคคลนั้นกำลังทำอยู่ หรือประเภท ของธุรกิจซึ่งบุคคลนั้นได้ดำเนินการอยู่
เขตเมือง	หมายถึง เขตเทศบาลทั่วประเทศ
สถานภาพการทำงาน	หมายถึงสถานภาพของบุคคลที่ทำงานอยู่ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น ๕ ประเภท คือ นายจ้าง ผู้ทำงานส่วนตัว ลูกจ้างรัฐบาล ลูกจ้างอื่น และผู้ทำงาน ให้แกครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง
ระดับฐานะทางเศรษฐกิจ	หมายถึงฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ซึ่งผู้สัมภาษณ์ได้มีโอกาส พบเห็นแล้วใช้ความรู้สึกส่วนตัววัดเอาเองจากวิธีการสังเกตของ สภาพบ้านที่อยู่อาศัย และรายได้ซึ่งทราบจากการสัมภาษณ์
ดัชนีความมั่งคั่ง ^{ข/}	หมายถึง ดัชนีที่จะใช้เป็นตัววัดฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละ ครอบครัว โดยการพิจารณาถึงการที่ครอบครัวนั้นมีสินค้าบริโภค ประเภทดาวไว้ในครอบครองมากน้อยเพียงใด อันจะเป็นเครื่อง บ่งชี้ถึงฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั้นได้ เมื่อทราบว่าจำนวน

^{ก/} ดูรายละเอียดภาคผนวกเกี่ยวกับประเภทอาชีพ

^{ข/} ดูรายละเอียด กรณีการ อภิปราย "ดัชนีที่ใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม
ของประชากรในเขตเมืองของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. ๒๕๑๕)

สินค้าบริโภคประเภทดาวต่าง ๆ ของแต่ละครอบครัวแล้ว จะกำหนดคะแนน สำหรับสินค้าบริโภคประเภทดาวดังกล่าวตามคะแนนมาตรฐานที่ตั้งไว้ แล้วนำคะแนนทั้งหมดที่ได้รวมกัน จะเป็นคะแนนรวมของครอบครัวนั้น ๆ

คะแนนมาตรฐานของสินค้าบริโภคประเภทดาว มีดังนี้

- คะแนนร้อยละ ๐ - ๒๐ ไค้แก่ครัวเรือนที่มีคะแนน ๐๐๐ - ๐๐๓
จัดเป็นพวกที่มีคะแนนต่ำสุด คือ ๒๐ คะแนน
- คะแนนร้อยละ ๒๑ - ๔๐ ไค้แก่ครัวเรือนที่มีคะแนน ๐๐๔ - ๐๑๐
จัดเป็นพวกที่มีคะแนนค่อนข้างต่ำ คือ ๔๐ คะแนน
- คะแนนร้อยละ ๔๑ - ๖๐ ไค้แก่ครัวเรือนที่มีคะแนน ๐๑๑ - ๐๑๗
จัดเป็นพวกที่มีคะแนนปานกลาง คือ ๖๐ คะแนน
- คะแนนร้อยละ ๖๑ - ๘๐ ไค้แก่ครัวเรือนที่มีคะแนน ๐๑๘ - ๐๒๔
จัดเป็นพวกที่มีคะแนนค่อนข้างสูง คือ ๘๐ คะแนน
- คะแนนร้อยละ ๘๑ ขึ้นไป ไค้แก่ครัวเรือนที่มีคะแนน ๐๓๐ ขึ้นไป
จัดเป็นพวกที่มีคะแนนสูงคือ ๑๐๐ คะแนน

การเปลี่ยนแปลงอาชีพ

อายุแรกสมรส

จำนวนบุตรที่มีชีวิต

สถานภาพการทำงานของสตรี

หลังการสมรส

หมายถึงบุคคลที่ทำงานใดมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่

หมายถึง อายุที่บุคคลนั้นทำการสมรสครั้งแรก

หมายถึง จำนวนบุตรทั้งหมดที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันนี้ของคู่สมรส

หมายถึง การประกอบกิจกรรมใด ๆ ของสตรีภายหลังการสมรส

โดยได้รับค่าจ้างตอบแทน ซึ่งอาจเป็นค่าเงิน หรือไม่เป็นค่าเงินก็ตาม